

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף ק"ה
הדף היומי בהלכה: סימן קנ"ח מסעיף ו' עד סעיף י"א
המוסר היומי: אהבת חסד פתיחה עד 'ועתה נעריך'

לוח
לימוד
יומי

מצוות חסד אין לה שיעור, ואפילו עד מאה פעמים

ענייני היום

מהנלמד החודש בדף היומי בהלכה

הידיים במצוות גמילות חסדים ח"ו, וזו לשונן זההב:

"ובעונותינו הרבים, כמה וכמה אנשים, שהעניין הזה רפוי בידם. ואתבונן לדעת סבת הדבר, ומצאתי כי שתיים הנה: אחת מצד מיעוט ידיעה בעצם ענינה, שאינם יודעים פרטי העניינים על מה מונח שם מדה זו, כי באמת מדת החסד כוללת בתוכה כמה וכמה סוגים: לעשירים ולעניים, לחיים ולמתים; חסד שעושה בגופו, וחסד שעושה בממונו, כמו שאמרנו חז"ל. ובכל סוג וסוג, יש בה כמה עניינים. וכל ענין וענין, יש בה כמה פרטים, כמו שיתבאר אם ירצה ה' בפרקים הבאים.

"שנית, מצד שאינם יודעים את גדל מהותה, כמה היא פועלת בתעצומות עזה על האדם האוחז בה ומחזיקה להיטיב עמו בכל ענייניו, בין בימי חייו בעולם הזה ובין לעולם הבא, ובין להינצל על ידה מיום הדין הגדול. על כן קמתי ונתעוררתי בחסד השם יתברך החונן ומתחסד עם בראויו להעריך לפני הכל את מדת החסד בכל עניניה, כפי מה שהשיגה ידי בעזרת ה' יתברך."

בימים אלו מתחילים לומדי 'הדף היומי בהלכה', לעסוק בספר 'אהבת חסד' למרנא החפץ חיים זצלה"ה, במסגרת לימוד המוסר היומי המתלווה ללימוד ההלכה. ובאמת גודל מעלת הלימוד בספר זה אין לה שיעור, כמו שמצוות גמילות חסדים עצמה אין לה שיעור.

וכה הם דברות קדשו בלהבות אש של מרנא החפץ חיים שלה"ה, בחלק א' של ספרו 'אהבת חסד' (סעיף ז'): "אין שיעור למצות גמילות חסד, אפילו עד מאה פעמים". ומוסיף מרנא החפץ חיים במאמר המוסגר: "ולא ירע לבבו לחשב, כמה מטריח עלי האיש הזה תמיד בלקיחת המעות ובפירעון, כמו שאינו כועס על מי שהוא דופק תמיד על פתחי חנותו לתן לו רווח בעסקו. וידע כי בכל פעם הוא מקיים מצות עשה דאורייתא, ויבוא אליו ברכה מאת ה'. וכמו שאמר הכתוב לענין צדקה: 'נתון נתן לו (היינו אפילו מאה פעמים כמו שפרש רש"י) ולא ירע לבבך בתתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוך ו'גו'".

ובהקדמה לספר כתב לעורר על העניין של רפיין

• שנת ב'ק"ה | נח משלח את העורב מן התיבה.

• שנת ה'תקנ"א | נפטר הרה"ק רבי פנחס (ב"ר אברהם אבא) שפירא מקוריץ.

רבי פנחס היה מהעיר שקלוב, בן למשפחת רבנים מיוחסת. בגלל עלילה שהעלילו על אביו, עקר למירופול שם נחשף לתורת החסידות והפך לתלמידו של הבעל שם טוב הק'. הוא היה אחד מהמובהקים והחשובים שבתלמידיו, ומסופר שכאשר נצרך פעם להקזת דם, הזהיר הבעל שם טוב את הרופא שיקיז בדיוק כמה שצריך שכן "דמו יקר מאוד, שהוא משומר עוד מששת ימי בראשית".

רבי פנחס נזהר במיוחד במידת האמת, ומסופר שמעולם לא הוציא דבר שבועה מפיו, ואפילו שבועה של אמת. רבי פנחס חיבר ספר אחד, אולם בקרב צאצאיו שהיו בעלי הדפוס מסלאוויטא, רווחה המסורת שאין להדפיס את הספר. פניני תורתו וקטעים מתולדותיו, קובצו בספר 'אמרי פנחס השלם'.

מהי כמות המים הנדרשת לנטילת ידיים?

לנטילת ידיים נדרשת כמות מים של רביעית לפחות. יש אומרים שרביעית היא 150 מ"ל, ויש אומרים שהיא 86.4 מ"ל. מעיקר הדין די בכמות זו עבור שתי הידיים, אך למעשה יש להשתמש בכמות כזו עבור כל יד בפני עצמה, כיון שבשפיכת רביעית אחת על שתי הידיים נדרשים תנאים רבים להכשרת הנטילה, אשר לא כולם בקיאים בהם. ואף בשפיכת רביעית על כל יד קיים חשש שהמים לא יכסו את כל היד, ולכן ראוי לשפוך מים בשפע. [סעיף י"ו ו"ק לז; ביאורים ומוספים דרשו, 47-48]

האם הידור בנטילת ידיים מבטיח עשירות?

חכמינו ז"ל אמרו שהמזלול בנטילת ידיים חייב נידוי, ובא לידי עניות, ונעקר מן העולם. ומאידך, המהדר בנטילה, ושוֹפֵךְ על ידיו מים בשפע, יש בכך סגולה שישפכו עליו שפע ממון מן השמים, אם הוא ראוי לכך מצד מעשיו האחרים. ולכתחילה אין להתכוון לשם סגולה זו, שהרי מוטל עלינו לעבוד את השי"ת 'שלא על מנת לקבל פרס', ויש לעשות כן לכבוד השי"ת, ואם יהיה ראוי לכך מצד מעשיו האחרים, יבוא השכר מאליו. [סעיף ט"ו ו"ק לח]

נטל ידיו שלא לאכילה והחליט לאכול - האם צריך ליטול שנית?

מי שנטל ידיו כדי שלא על דעת לאכול לחם, ונמלך בדעתו והחליט לאכול, אף אם היה זה מיד לאחר הנטילה - צריך לשוב וליטול ידיו, אך לא יברך, כיון שיש אומרים שיצא ידי חובה בנטילה הראשונה. ועדיף שיטמא את ידיו באופן המחייב נטילה, כדי שיוכל לברך על הנטילה השניה. ואם הסיח דעתו משמירת טהרת הידיים, או אף אם לא הסיח דעתו, אלא שחלפו מספר שעות מהנטילה הראשונה - צריך לברך על הנטילה השניה. [סעיף ז, ס"ק לא-לב, וביה"ל ד"ה ואם; ביאורים ומוספים דרשו, 44]

אתמול למדנו

- 'דבר שטיבולו במשקה', צריך ליטול ידיים לפני אכילתו. ויש שנהגו להקל בכך, אך לדעת רוב הפוסקים אין להקל בכך כלל. וחובת הנטילה היא אף כשמשקה נוגע רק בקצה המאכל.
- מאכל 'שטיבולו במשקה' אך המשקה שעל גביו קרוש - אין צורך ליטול ידיים לפני אכילתו. ומשוך כך, האוכל מאכל שמרוחה עליו גבינה או חמאה - אינו צריך ליטול את ידיו.
- נטילת ידיים לפני אכילת 'דבר שטיבולו במשקה', אין מברכים עליה 'על נטילת ידיים', ויש שחולק על כך, אך המנהג שלא לברך. ואופן הנטילה עצמה, כנטילת ידיים לפני אכילת לחם.

מחר נלמד

- בשונה משאר המצוות, על נטילת ידיים מברכים רק לאחר קיום המצוה - מדוע?
- מי שהפסיק בדיבור בין הנטילה לברכה - האם רשאי לברך על נטילת ידיים?
- האם לאחר נטילת ידיים ניתן לייבש את הידיים במכשיר ייבוש?